

8 март – Малквар халкын кёчгюнчюлюкге азап чеккен адамларын эсгеруону кюню

Газета издаётся на балкарском языке с 1924 года.
Интернет-версия: gazeta.zamankbr.ru

ЗАМАН

Шабат кюн, турну ал айы (март), 6, 2021 жыл № 24 (20913)

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ ВРЕМЯ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КЪАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Къабарты-Малквар Республиканы Башчысы К.В. Коковну республиканы жамауатына ОБРАЩЕНИЯ СЫ

Хурметли жерлеш-лерибиз!

1944 жылы 8 марты малквар халкны эм битеу Къабарты-Малкварны къдоринда бушулу кюн болганды. Жетмиш жети жыл мындан алгач уллу амалыкчылыккы эм зорлуккы хатасындан малквар халк туугъан жеринден зор бла кёчюргенди. Бу кюнде биз барыбыз да ачыу этебиз, законсузлуккы хатасындан жоюлганыла жасайбыз, ёз жерлерине къайталмай, дунияларын алышконлана жууук-охуларына

къайгы сёз беребиз. Малквар халккы аноч жылны тыш жерде сынар-гача тошген артыкчыла аны сындарламгандыла. Битеу кыйынлык-лагга чыдап, ол бютюн кюленгенди эм бирик-генди, тилин, маданиятын, одет-тёлерин, уллу нест байлыгын сакъялганды. Тарыхлы ата журтуна къайтып, малквар халк уруну жашауыга тири къошулганды. Озгун жыллада аны экономика, социал эм культурайыууу белгилеричадыла. Бюгюнлюкде ол тамблагы кюнне таукул

къарап, республиканы кёл миллетти бириктен кёлорюнде ёз Къабарты-Малкварыбызны келлик заманын ышангылы курайды. Бирге, бирлешуе эм байламлыкка биз не уллу кыйынлыккында да хорраплагыбызды, республикабызны жашаууну жалкытырга кълубуздан келлигине толу ийнама.

Бу шургулу кюнне аталгъан материалланы газетни битеу беттеринде окугузу.

ИЛМУЧУНУ КЕСАМАТЫ

Ёмюрде да кечилмезлик ауур аманлыккы

1944 жылда 20 февральда СССР-ни ич ишлерини наркому Л. Берия Грозный шахарга ченелениле бла ингушланы кёчюруу жапы бла «Чевевида» деген операцияга кеси башчылыккы этер ючюн келгенди. 24 февральда, иш къыстау баргъан заманда, ол «Къабарты-Малквар АССР-ни малквар районларыны болумларыны ослеринден» артеден сурат тургъан справканы алды да, ол кюн окуяны эски телефон байлам-лык бла Сталин бла малкварлыны кёчюруону юсюнден келишиди. 1944 жылда 26 февральда уа НКВД-га «Малквар халкны КъАМАСР-ден кёчюруу жапы бла ишлене юслеринден» буйруккы чыгъады.

Бу огъурсуз ишени тамамларга деп аскерчиле эмда НКВД-ны, НКГБ-ны да уллу къаууму – битеу да 21 минген артык адам – къатышдырылганды. Операцияга генерал-майор И.Пашаев башчылыккы этгенди, аны орунбасарлары уа генерал-майор Н. Сладкович бла бу жерлерден эки нарком (ич ишлене бла къырал къоркусузулуккы) – К.Бзаева эмда С.Филатов болгандыла. Халккы кёчюрюлюк район беш секторга кюлешинген эди – Элбрус, Чегем,

стаганлары бла къалмай, башка жерлерде жашагъанларын да къыймай эдиле. Ала бла бирге уа кёчюрюлгенли саны 38 053 адам болганды.

1946 жылда октябрь айыга уа тургъанларын аладан 32 817-сиг къалгъан

жылдан башлап, СССР-де Кызыл Аскерге бир заманда да болмагъанча кёп адам алынган кезиуде, уруш жыллада да аскерге къабырылганды эмда келери ырызлыклары бла да баргъан малкварлыла 12,7 миң болгандыла. Эр кишлени асламыз фронтда къазауат этген чакъда, халкны ууулачуулагъа болушкановиз деп терслеу бек къужур кёрюнгенди. Малквар эллини немисли ууулачуулагъа 53 кюнню ичинде фашистле эмда аланы шапалары 500 чакълы бир адамы ёлтюргенди.

Немисиле бизни бир жерлиле-рибизден Ата журтларын жап-ларындан эсе бек сюйген 340 адамын илшанча салып, ёлтюрюп, танка ётмез ючюн деп къазылгъан урула-га атып, басдыргъандыла. Аланы санында 103 малкварлы болганды. Да сора оёз къаллай саткычылыккы юсюнден баргъанды?

Аны саткычмай къойсакъ да, Малкварны табыгъат болумлары ууулачуу политиканы къыйын этгенди. Немисилени уруш жылланы ичинде акълары да басмагъан эл-лерибиз бар эдиле. Тауладан сора, жукъ болмагъан жерлерде не бола тургъаньдан душманы халпарлары бек аз эди.

Баям, ууулачуулагъа болушкановиз деген сылтауну чыгарырга, халккы жалгъан дау бла терслерге ким-леге эсе да керек болгъан болур эди. Сталинизми бек уллу койсузлюги бир тюрлю терсликери болмагъан миллионла бла адамлагъа азап чек-диргенди.

Алайда, Къабарты-Малкварны тёрт району – Черек, Холам-Бызынги, Чегем эм Элбрус – бош къалгъандыла, малквар халккыга ырыскы, ниет жапы бла да уллу хата салынган эди. Малкварлыла 515 миң гектар жер, 20 миңгеге жууук туур, 40 миңг чакълы бир къой, эчки, 2,5 миң ат, 1,6 миңден артыкъ энюз, дунча бла бир мирзеу, картоф, ол санда сабандала ёзе тургъанлай да къоюн кетгенди. Юйлерин, жерлерин, молклерин, халчуларын, кийимлерин – бир нечча тёлу уллу къыйын салып жыйгъан ырыскыларын ала кыйып сыйыргъан эди. Алтымыш эки ёз атылып къалгъан эдиле. Бир замандала малчылыккы эдиле иги хайыр тошген регион жокъ болганды.

Ата журтлары бла бирге малквар халккы миллет автономиялары да сыйырылганды эди. 1944 жылда 8 апрельде Къабарты-Малквар АССР-ни Къабарты АССР-ге төрлендирге деп СССР-ни ПСС-ни Указы чыкъгъанды. Малкварлыны къалгъан жерле-рини Къабарты АССР-ни холлозарына бла совхозларына, Элбрусна бла аны тийреси а Грузия ССР-ге бериге оту эткенди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Кенгешле

Сёз жашау журтланы ишлетуу жапы бла проектлени юсюнден баргъанды

КъМР-ни Башчысы Казбек Коков видеоконференция аман бла Росей Федерацияда регионны аймауу жапы бла Правительствоу комиссианы жыйлыуна къатышганды. Аны РФ-ни Правительствоу башчысыны орунбасары Марат Хуснуллин бардыргъанды.

Сёз региондада жашау журтланы ишлетуу жапы бла проектлени тамамлауу юсюнден баргъанды. Къабарты-Малкварда «Жашау журт» кырал программаны чеклеринде 2020 жылда 499,8 миң квадрат метр мекям хайырланьрга берилгенди, ол а план кёрюмюледен 5,4 проценте кёпю. 2021 жылда «Къабарты-Малквар Республиканы халккы жашау журтла эм коммунал жумушла бла жалкы» кырал программаны чеклеринде 513 миң квадрат метр койле ишлетрге белгиленди. Быйыл январь-февраль айыла 21 квадрат метр журтла

ишленгенди, ол а бытырны бу кези-уа бла тентешдиргенде, 10,6 проценте асламы.

Кенгеше регион проектлени бла кырал программаланы тамамлауу бол-жаллары, жашау журтланы кичмевтосу

да сюзюлгенди. Эчки эс халккы ин-фраструктура излемлени жалкытууга бурулганды: жашуу журтла ишленени жерлеге жолла тартыу, тийрелени та-ландырыу эм башкала.

Жамауатны къоркъусузлугун эм башка салып

Анзорей элде Казбек Коковну башчылыгында Террорчулуккыга къажуу комиссианы тышына барып къуралгъан кенгеше этгенди. Жыйлыгыга КъМР-ни Парламентини Председатели Татьяна Егорова, КъМР-ни Павительствоусуну Председатели Мусулканы Алий, РФ-ни Президенти СКФО-да толу эркинлик кезичисини аппаратыны КъМР-де саргъа федерал инспектору Тимур Маков, право сакълагъан эм кюч ведомстволаны таматарлы, республиканы муниципал къура-луларыны администрацияларыны оючулары къатышгандыла.

Экстремизми бла терроризми, жаш тёлго эмда экстремист ишлеге къошулууну профилактикаларыны сорулары бла байламлы КъМР-ни

толтуруучу власть органдарыны экстремизми профилактикакы жапы бла ишлерини координация этуу сорулауа министри Залим Каширо-в, КъМР-ни жаркыландыруу, илму эм жаш тёлгоно ишлери жапы бла министри Анзор Езаов, Чегем району жер-жерли администра-циясыны оючуусу Юра Борсов, Элбрус району жер-жерли админи-страциясыны таматасы Залимхан-ланы Кынашубий, Пескен району жер-жерли администрациясыны таматасы Сафарби Инжижиков, Налчык шахар округну жер-жерли администрациясыны таматасыны биринчи орунбасары Анатолий Токмогов сёйлешгенди. Жашуу берген-энергетика комплекси об-ектерини къоркъусузлуккыларыны

юсюнден КъМР-ни промышленность, энергетика эм сатуу-алуу министри Шамиль Ахубиев айтганды. Сёйлешуени эслерини кёре жыйлыгыга къатышханла бир билерини оюмларна таныгъагъ-андыла эм оючуну проектни къабыл кёргенди. Казбек Коков кенгеше белгиленген темала бла байламлы къауум излемлени юсюнден эсеге-генди эмда, тобешюну эслерини чыгъара, власть органдары ишле-ринде жамауатны къоркъусузлугу эм алгач салынырга тийишлисин чертгенди, ол жумушда ведомстволар алы байламлыкка уллу магъа-наны тутхаларын да белгилгенди.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствосуну пресс-службасы.

Жыйылыу

Повесткада – къурау эм кадр соруула

Бу кюнде видеоконференция аман бла Европа Со-ветни жер-жерли эм регион

властьларыны комиссиине РФ-ни делегациясыны къау-муна къошулганды. Татьяна Борисовна Конгресси Регионны палатасында Росейни келечисини орунбасарыны оюнуула аманлаштыла. Бусагъатда Конгресси оючуу къаууму сайланады. Аны кандидатлары арасын-да уа росейли делегацияны башчысы – Ленинград об-ласты губернатору Александр Дрозденко да барды. Ол Конгресси башчысыны орунбасарыны къулулганына

23 мартда боллукъду, поли-тика къауумла кенгешедиле. Конгресте тёрт политика къауум киреди. Европада эпидемиология хал эсе алынып, тобешюле виде-оконференция аман бла къуралгъандыла.

Бусагъатда Конгресси оючуу къаууму сайланады. Аны кандидатлары арасын-да уа росейли делегацияны башчысы – Ленинград об-ласты губернатору Александр Дрозденко да барды. Ол Конгресси башчысыны орунбасарыны къулулганына

денкуну жыйлыгыда Конгресси оючуу къауумуна – Регионны палатасыны башчысыны орунбасарыны къулулганы кёргозтенди.

Конгресси къауумуна 324 келечи бла аланы 324 орунбасары киредиле. Ала Европа Советни 47 къыра-лындан 200 миң жер-жерли эм регион властыны кел-чегеринде, Конгресте Европа Советни кенгешчи органды. Анда регионла бир бирни сынаулары бла шагъири боладыла, бай-ламлыкка къурадалыла, кемчиликке сюзюледиле.

Конгресте жер-жерли эм регион властыны евро-палы бирликини жалкытыр, жер-жерли самоуправлени-яны айнытыр, регионланы араларында байламлыккы-ланы къуар, инсанланы жерлеринде демократияны айналыууга къатышдырыр, жер-жерли эм регион ай-ырыула къалай бардыр-гъанларын тинтир мураг бла къуралганды.

КъМР-ни Парламентини пресс-службасы.

Оператив шагъ

КъМР-де коронавирусу профилак-тисы эм аны жайлыуна къажуу регион оператив штабдан белгили этелгенди, пандемияны алындан берли республикада вирусдан аургу-ланлы саны 21,3 миңден озганды. Ол санда туюне ол 68 инсанга жукъгъанды.

Тийишли багъуздан сора 19,9 миңден аслам адам сау болгъан-ды (ол санда туюне 73 пациент). Бюгюнлюкде медицина болушлук берилгенде миңден аздыла - 957

Он миң инсанывыз вакцинаны салдыргъанды

адам. Жарсымууга бу къыйын саны катарлай ашууханланы аруу кюзюден озганды – 378. Туюне вирусдан бир пациент ёлгенди.

Коронавирусу КъМР-де жайлып башлагъандан бери 450,2 миңден аслам тест бардырылгъанды (бир кюнге 1011 тинтиу). Госпитальда 386 пациент бардыла, аланы арасын-да тест коронавирусу аургуулыккыны ачыкъламагъанла да. Реанимация бёлмуде 35 саусуз турдыла. Жукъгъанланы саны азайгъаны бла

байламлы бююлюкде республикада жаланда 4 госпиталь ишлейди. Алада 583 саусузга жер барды. Республикада коронавирусу къажуу вакцинация андан ары бардырылды. Бюгюн-люкде уолну 10 миңден аслам адам салдыргъандыла. Саулук сакълау министрстводан белгили этелген-рича, аладан жаргысы вакцинаны экинчи бёлмонда да этдиргенди.

ТИКАЛАНЫ Фатима хазыргъанды.

Хулам-Бызынги, Черек эм Налчык.

1944 жылда 5 мартда Кыоруулануу къырал комитетини малквар халккы КъАМАСР-ден саулай кёчюруону юсюнден бегими чыкъды. Операцияны 10 мартда башлагъа оюнашдыла, бардыргъан а андан эрте – 8 мартда – этдиле.

«Налчык» темир жол станциядан миндирип ийгенди. Кёчюрюлгенле барсыца да 37 713 болгъандыла, асламыз сабиле, тиширыула, къартла эдиле. Аланы Кыазах эмда Кыргызы ССР-леге элте эдиле. Малкварлыны баш-башчына ёмюрюлден бери жашап келген журтларындан къы-

Ёмюрде да кечилмезлик ауур аманлыкь

Ахыры. Аллы 1-чи бетеди.
Кёчгөнчолони СССР-ни узакъ жерлерине жибергенди. Юч кыйыкьга дери созулган жол бек кыйын болганды. Жетер жерлерине жетмей 307 адам бөленди, аяны асламысы сабыйле бла къарла эдиле. Халкыны иги кесиги (21 миңден артык адам) Кызастанга бла Кыргызьа тошкенди (16 миңден артык адам), кьалгыны

Узбекистанга, Таджикистанга, Иркутск областыа эмда Узакъ Северни районларына жиберилген эди. Адамланы кьаруунь-кьауумьга юлөшил, бир бирлеринде айырып, алай орнатканды. Бир бирден айырылыа а кёчюрюлген халкьыга неден да кыйын эди. Сюрюнде турган 13 жылны ичинде 10 миңге жуукъ адам блгенди. Ол а маькарьылаьга, аз санлы миллетте, айтып аңгылаталмазча көпдү. Алай аллай

бир адамы кьорьагьаңлыкьыга, 13 жылдан сора халкь кесини туугьан жерине миллетлигин тас этмей кьайткына сейир этерчады. **Орта** Азияны кьуумлу жерлеринде туун болуп кьалмаз ючюн халкыны эсли адамлары аны жалаңда ишлеп сау кьапаллыкьызд деп юйрөткенди, ол ызга салгьандыла. 1945 жылда кеп миллетли коллективде урунганлары, халкь молкюню торлю-торлю бөлөмлөргө ишлеп алган усталыклары, сыналары да маькарьылаьга кечген жерлеринде, арта да ата журтларында да жашауларын кьураьрга болушкандыла.

Молкьорьыла тошген ол юкюсюз жердеде жалаңда иш келюле, мадарымы адамла сау кьалкьыга болушк эдиле. Эчир оюу бла журюргелерине да кьарамай, торлю-торлю жердеде жууплы кьулөш ишлегенлери кеп болганды.

Сөз ючюн, Залийханланы Жанкьайыт Кыргызьа СССР-де Союзкелечтаны управленийыны таматасы, Хутуйланы Ханайф республиканы эл молкь министрствосуну тилор графиясыны директору болуп тургьандыла. Кьулөшланы Муажир, Уналаны Чомай, Уналаны Кьанамат, Жана тайланы Хызыр, Башийланы Магомат, Наршауланы Сакинат эм кеп башкала областыла торлю-торлю кьалкьыла ишлегенди. Сталин блгенден сора уа маькарьылаы самоуарьленийны жерлери, район

эмда область органларына айырып башлагьандыла. **Интелигенцияны** да даражасы өсгенди. Филология имулану кандидаты Аппайланы Аскер Кьазах университетде студентлени окутуханды. Кьуйлийланы Кьайсын «Советская Киргизия» газетде ишлегенди. Артист Рахайланы Исмай Н.К. Куркуская аты орус кьырал драма театры баш актёрларында бири болганды, Кыргызьа ООР-ни культура министрствосунда бөлөмте башчылыкь этгенди. Юрист Шаханланы Тимур Кьазахстанны Талды-Курган областыны ёкөлөрине коллегиясыны киргенди, коллегияны президиумуну члени болганды.

Кёчгөнчолө болуп тургьан заманларында кеп маькарьыла Ата журтуну сыйлы саугьаларын алгьанды. 1948 жылда Келеметланы Шохайыкха Социалист Урунууну Жигити деген ат алгьанды. Дина-

Кьабарты-Малкьар Республиканы Башчысыны БУЙРУГУ

1. Гражданны тозураган жашау журт фонддан кёчюрюу эм инсанланы кёргеке унамагьанларьыдан чыкьган даушланы болумланы кетериу бла байламлы проблемалы соруланы тамамлау жаны бла ишчи кьураманы белгилегенни тизмесин кьабыл кьорюге.

2. Кьабарты-Малкьар Республиканы Башчысыны 2017 жылда 29 ноябрде чыгарьылган 145-РГ номерли буйругьуну ишчи кьураманы кьауумун кьабыл кьерген кесегини кючюч тас этгенге санарга.

Кьабарты-Малкьар Республиканы Башчысы
Нальчик шахар, 2021 жыл 24 февраль, №17-РГ

Кьабарты-Малкьар Республиканы Башчысы
2021 жылда 24 февральда чыгарьылган 17-РГ номерли буйругьу бла кьабыл кьорюлгенди

Гражданны тозураган жашау журт фонддан кёчюрюу эм инсанланы кёргеке унамагьанларьыдан чыкьган даушланы болумланы кетериу бла байламлы проблемалы соруланы тамамлау жаны бла ишчи кьураманы КЬАУУМУ

Кокос К. В. – Кьабарты-Малкьар Республиканы Башчысы (ишчи кьурамны таматасы)
Кунижев М. А. – Кьабарты-Малкьар Республиканы Правительствосуну Председателини биринчи орунбасары (ишчи кьурамны таматасыны орунбасары)
Ахонов Т. Б. – Нальчик шахар округну жер-жерли администрациясы таматасы (ырызлыгына кере)
Бербеков А. Х. – Кьабарты-Малкьар Республиканы кьурулуш эм жашау журт-коммунал молкюню министри
Пагов Ж. А. – Хайырлычууланы

Тюбөшиш

Тарыхны мутхуз бетлерин да унутмай, алгьа таукел кьарарьыга

Тюбөшиш Нальчикде Бекмурза Пачев аты республикалы сабий библиотекада «Седой Эльбрус» смотер печально в след им» деген ат бла краеведение тарых магьанлыла Тюбөшиш озгьанды. Аны махкемени тамата библиотекачы Лариса Яхтиянова хазырлагьанды эмда бардыргьанды. Жыйлыну журметли кьонаклары уа КьМР-ни халкь поэти, «Минг-Тау» журналыны баш редактору, Росселии Лермонтов комитенини сопредседатели Додулыны Аскер, жаш поэт Байтуугьанланы Исмайыл, шахарны жыйьрма тогузуучу номерли гимназиясыны келечилери да болгьандыла.

Лариса Анатольевна окуучулаьга былай Тюбөшишю жыл сайын да бардырыу мында төре болгьанын аңгылатп, алгьа маькар халкьны эрор бла бирге кьалкьыны кьысталгьаны юсюндөн халпарлагьанды. Миллет сынагьан кьыйылыкьыны

гьаныны юсюндөн да. Андан сора да, библиотекачы жашлагьа бла кьылаьга КьМР-ни халкь поэти Созайланы Ахмед меклике жоралангьан чыгарьыланы кепден бил келгенди. Ахай да, бююкюлде ала барсы да бу инсан аны аңгыла болмазлыкьы темаьга тошюнот да кьапалмайдыла. Болса да былай жыйлылуаны кьыйылатары теренди.

Гимназияны келечилери да Тюбөшишге кёчгөнчолөликте, ата журтка сой-мекликте жоралангьан чыгарьыланы кепден бил келгенди. Ахай да, бююкюлде ала барсы да бу инсан аны аңгыла болмазлыкьы темаьга тошюнот да кьапалмайдыла. Болса да былай жыйлылуаны кьыйылатары теренди.

Нек дегенде көре, гьите тургьан затларын гичтеле бир заманда да унутмайдыла. Ала, былай Тюбөшишуден акайыл алып там блаьга уа кюнобюз мямырлы, кьууачлы да болуруна кьошумчулыкь эттерлерине иньанбьз. Аланы кьурагьанлаьга да ыспас этбөз.

ТРАМЛАНЫ Зухура.

Эл мюлк
Урлукь себиюно юсюндөн айтханда, аграрчыла анга тьынгы хазырлангьандыла. Молкьке урлукь бла толукьлай жалчутьлындыла. Бу конлде тышдан смертгичлени эмда битимлени кьурулагьан препаратланы ташуу бла юрөшкенди.

УПЛАШАНЫ Мурат хазырлагьанды.

ЖЫЛЛА, АДАМЛА, КЬАДАРЛА

КИШИ ЖЕРИНИ АЧЫ ЁТМЕГИ

Маькар халкыны тарыхьанда кёчгөнчолөк бек аур, кыйын кезюлдү. Хар кимни да кесини энчи халары сакьлангьа аны юсюндөн. Ол кеплени кьаьдарланы кеси койгьанчы бичигени белгиледи. Кьууачьорьча уа этмегенди. КьМР-ни аны сыйлы врачы Жеттеланы Зекерияны жашы Камал бла аны кьарындашы – КьМР-ни искусстволарыны сыйлы кьулукьчусу, Маькарны биринчи профессионал композитору Мустафир – сюрюно ачы татыранданд иги да юлошоло болгьандыла.

Жашланы аталары 1943 жылда Смоленск тьиресинде барган кьаты сермьшеден биринде жоьлгьанды. Баш мези кьалгьан Шарипа, Амырзаланы Махайны кьызы, юч сабийи бла чыкьгьанды сюрюно жолуна. Таматасы Жамалга оьнор, органчы Камалга сөгик, кичиси Мустафирге уа эки-юч жыл болуп. Ала Кьазахстанга тошкенди.

Анда уа – ачыкь, жалангалчыкь, киши жерини биз юйрөмгеген хауасы, торгь-мурот этуу, сындыруу, амалсыз баш кечиндируу... Бирин айт да, бирин кый. Болсада аны – кьаьда да анды. Шарипа сюрюнде, ала уа Джамбул тьиресине тошген эдиле, кюндюз колхоз ыжы жюрюк, кечте, тьшгенине кирмей, кьол иш кюрьше, уста тьигучю кьыны сабыйле сабыйлерин а этмегенди.

Экисин екюз, бирин кюсюз этген аямкьлы иш Камал кюнушуде кьалгьан кеч болгьанды. Пиче Мустафирини буюкта, Жамал аны бла бутгьуму ойнай, аналары да тьигу эте тургьанлай, юч кююз баскысе, юйкө суюх кирип, аладан кьорькүп, кьычырькь этген Жамалны жастыкь бла тунчутьдуруп, жарлы Шарипага аман кен келтирип, эсин азырып, юйде болгьанын жьып кеткенди. Асыры кьорькьгьандан, бутгьуму ойнай, ундуркь тюбюне кирген эди да, кичини кюнд да, юйю иш адамдан толгьанда да, чыгарьга унамай тургьанын көз жашлары

барга эсгеричю эди Мустафир. Анасы да ол юч кюнде алышканды дунисын. Алай бла сабыйле екюзюле юйюне тошкенди. Камал эспирек эди да, таматаракьла болгьан башка жерге ийгенди аны.

Ол заманын эсине тошорө, көло толуп, Мустафир ахуллеры бла.

Кьый кюте, кеси ишлеген бир кьапал-кьара кономде, – деп эгеричю эди ол. – Художестволу советге келгенден бир кьауууму, мени жазгьанын «урмула тьып, кьанатларьыны кестегенди. Ол кюн мен Исмайылга жолукьмасам, не болгьуну билген кьыйында...

Окуп бошогьанлай, Мустафирни Кьабарты-Малкьар телевиденияга зал-корежясыну кьулукьчуна алгьандыла. Ол анда сау кьыркь жыл ишлегенди, 2002 жылны 29 апрелинде дунисын алышкьыны.

Анга берилген, бир кюно жетмеген алтмыз жыл-магьанды. Екюзюле тургьан юйде интернаты бошогьанды. Иги окугьанды. Тамат таулула ата журтларына кьайтып башлагьан 1957 жылда ол Алма-Атада медицина университетте киргенди. Асыры эсли жашдан, окуп бошогьандан сора усталары аны аспирантура кьалкьы алгьандыла.

Ол, медицина имулану кандидаты болуп, алай кьайтханды 1970 жылда Нальчикте. Мында курорт поликлиникада ишлей. Кьабарты-Малкьар кьырау университетде да дересе берип тургьанды. Ол бир кьауум жылы «Терек» санаторийны баш врачы, Калмыков аты санаторийде лабораторияны таматасы болуп да ишлегенди. Жарьыгуьа, 1991 жылда дунисын алышкьыны.

Маькар жазьучу Гулаланы Башир аны биринчи шубу эди. Ол, башкала айтты да, Камалны халалгьыны, адамлыгыны, аны алына келгенге кьайгьырчуулу кеп эдите тургьында. Мустафирни уа иги таныгьы. Ол дунисы жарыкь болсун, ыйкььыьга бир-эки кере жокьаламай кьыймагьанды. Аны акьылбалкьы болгьуну окуна музыкага тартынгьаны юсюндөн а жуукь-алу айтып билем.

САБАНЧЫЛАНЫ ХАЖИ МУРАТ ТАРЫХ ИМУЛАНЫ ДОКТОРУ.

Суратла «Дорога на край жизни» деген кинофильменди.

Мустафир ахуллеры бла.

Кьый кюте, кеси ишлеген бир кьапал-кьара кономде, – деп эгеричю эди ол. – Художестволу советге келгенден бир кьауууму, мени жазгьанын «урмула тьып, кьанатларьыны кестегенди. Ол кюн мен Исмайылга жолукьмасам, не болгьуну билген кьыйында...

Окуп бошогьанлай, Мустафирни Кьабарты-Малкьар телевиденияга зал-корежясыну кьулукьчуна алгьандыла. Ол анда сау кьыркь жыл ишлегенди, 2002 жылны 29 апрелинде дунисын алышкьыны.

Анга берилген, бир кюно жетмеген алтмыз жыл-

МУСУКАЛАНЫ Сакинат.

Ал сөз
Соргонно кыйын жылларда киши жеринде жашау бөл байламты көп торло иш болганда, бирде жеринде, бирде уюлукта болуу. Сейри ую, ол заманда не болган эсе да, ушак, иги, аман да иште тамата төлөно эсперинде, жореклеринде кыялгандык. Бизни да – сабилгилык, акыл жия башлаган кезүүбөз ол заманга токтошпун, алай.

Мен да көп буюштуу, сейри, олпоно халар аштитме ахуларымдан, кыюушпадан, тыншыладан да. Ол баянпадан бири ую жорегиме тойрейил кыялганды. Андан берн онла бөл жылга өткөндө, алай ол, мени акылымдан кетпей, тиз да жаш замандымда, аны биринчи шиттенмиде, оюм, сөгүшү эштергендей турду. Ол, Алма-Атага бар тургандай, ололоп кыялган жолуучулукну юсонден манга аман айтканды.

Анамы хапары
Эши шезлонг Кыргызстанны ара шахары Фрунзе, Б.Кант район араны артысында токтоган эди, март аяны жармы кетип, Жылы жаз башы кюн. Кыялы, кызуран кырдыкны жырып, имурдугу бетки көк чыгыш башлаган кези.

Кийин сакталмаган, бир терминери кой болбоган, тозо-ошлоктон илжиткен башында, кыярган вагонпадан чыгып, таза хаудан тогууп тегеректе кыялдык. Аллыбызда, кезиүбөз көргөн жерде, батышдан кюн чыкканында дерн көз тосулса эди. Артад билгенибизге көрө, Чүй аялгасы, Анда-мында бир салам не кыямти баштоо топурак юйле көрөндөлө. Бирси жанында уя, узакда-узакда, кыяылда тауланы ак башлары агардылары. Ала бизге алай жуукак, алай таты кыюндөлө, олосагы жореклерибизге жылуу сабырык кетип.

Арпакда: бир талачыкты, Азизни колхозланы келечилери саклап тура эдиле. Ала иги кесекти бир затла жазып туруп, атларыбызны санап чыккандан сора, кимни ат, кимни өзгө арбаларга олтуртуп, төрт жаныча чыкты.

Кыясы республикага, обаластка, районга, элге кимни кыялай айрып илгенерин айткан кыялында, алай бизге аты сейри көрөнгөн Ново-Покровка элге уя аламысында холмамлы, мөңдөнчөлө, лашукачыла, башымында тошкен эдиле. Кюннө кыялганым, кечени да Ленин аты колхозну бир бригадасыны арбазында өтдүрдүк. Эртениликке уя бизни юйлеге көнөрө башадыла. Биз немисиле жашаган юйге тошдук. Юйор тамата Терге Александр «улуу кыялчу» – деп, бизни чыгыштык кыялыбыз да, бизинча, жары эдиле. Бир башуулыкты быз – аламы мал, таууш дегенча заттары, ийнелери окуна бар эди. Кыяларымдан келгенича, болуштур тургандыча ала бизге.

Атгагы: ары тошкенге, колхозда иштеп баштаганды мен а башланган шолкода сабилени окутканча. Бир кесек заман озгандай, биз, сууда алай, Ленин аты бөл «Заря» колхозланы чеклери болуучу орамда (арта анда Елгинскини атын атыганды эдиле) юй сатып алышты. Юй бөл бирге жыйырма соткадан аз болмаганы бахта да. Ол жыл окуна аны кызып, нарток, хуяр, картоф башка зат да салабыз. Бир-бир көпчөлөнчө уя: «Сиз мында кыялыгы умут эсе көрөмө, биз а кетерикчи артка» – деп турганды. Биз сизге азы эдиле алай ол оюмду, ол ардаууа көп чата келтиргендикте, келпери жары эткенде.

Ма алай, иштей, башка зат бөл жубана, айтпай-айтмазча кыялыныкылары хорлай, жарыуша, гичче кууанчанда да көрө, өткенде конле, ыйыкчала, айла. Жашуу мадарын этен, юйкөркө, аяккыялганам сабилерин сакларга корошкен адамны кыядары не ауур болса да, мен атымы бөл амамы ослеринден сөгүшү этпей, аладан бир хапар аларга излемей такыйкыча да турмаганам.

Кызу мен тойон эдиз алай болумда, жерлерштерибизни кебиосо алай эди. Ишде, юйде, не орамда тобөсек, сөзбөзюнчо аны юсонден башлаганам. Билгенибизни айтпай, бир бирибизни сабыр этерге, бир бирге талчык болуучу корошса, Бир торлоо бир хапар болум деп, мен Кантча бир он кере уя барган болумра. Жорюгөн а кыялай этенме ары – жаулай барганма, бирле тыймаз ючюн. Аны да машина жол бөл угай, поезд, жол бөл, шипалана бөл. Аныбиз а – он километрге. Аманда датурда хар барганым сайн улуу журналданы беттерин ачып кыяраганды, алай жуукарлары уя хар заманда да бир болганды. Сиз сургадан адамданы тур-

гьян жерлери белгилги тойлодо. Эттен мурагым не аз да толурга, жанымы бир ачы сөзүм, топуруп, жорегимде да кыркуу тошуп, кыяйтп турганма. Бир кере уя, бир нечча ыйык озгандан сора, район арада базарда Дмитриевка элде жашаган ахуларыма тобегеримде, аладан Алма-Ата тийрейлеринде, таунада, 6-чымы, 7-чымы ГЭС дегиен

кыяганак сабийим бөл кыяйры тегерген эдим, кыялай басынган эдим ол атылманы этерге деп. Шофёр бөл аны нөгери кабина олтурдыла, мен а куозвч миниме. Эртениликке арте чыгыбыз жолга. Улуу Чүй каналдан өтүп, бир кыяуу элли юслери бөл барып, онг жанына бурулабыз. Кыргызстандан чыгып, Кызаахстанны тийрес-

бир бирге кыраап, иги да жуушадыла, алай бизни алаидан арты жыйырма кыярадыла. «Биз сизни ангылабыз, алай а бөл кыялгыта документ тойорукта», – дедиле ала. Сора кызаах тилге кечюлдө да: «Сиздин комендантан жазба ружукат кыягызыгыз жок кыой. Ол сиз сиздин жиберуеге кыялдын келмейди. Соронду дурустат уругуз», – дедиле. Тилманы керек тойлоо эди, аланы ангылар ючюн. Алагы комендатураны эркинлиги керек эди. «Ол сизге сөлөшөмгемиди да?» – дедим, алай бөлүр деп эсиме келмей. Ала: «Угай, бизге бир киши да, зат да айтмагында» – деп жууналдым.

Андан сора, манга бир кесекчи окуна атам-анам бөл тобегерге керекти деп, кыялай бир тилеп корошчим эсе да, мен излегенча болмады. Ахырымда, мени бир кызаах юйде кыюуп, тамбала бу жерде мачина бөл ала кетерге айтп, кол нөгтерлерим кес жумушларыбыз. Бизге жарык эдиле кыякына-Байла. Улуу юйоринө таматасы, аны кой бичеси да жууш, жаярык мангылайы адамла эдиле. Ичин болуптур билли, ала, манга жазыксыныч, мени жорюгери тыйнайтгыра корошчелде. Ол эл Каскелен болганын, Алма-Атаны бөл аны арасы 20-25 километр болганын да айтдыла ала, баурусак бөл, чай бөл сыйлай мени.

Сен а дуния кыялгыдан көнүдү. Биринчи деген, кыялгыдан улуу кыялында да – стоп, шиттик, ундурку топлерине иш да кирип айлангандай кыраап, кыуана эдиле жангы танышларыбыз. Мен а ол заманда сынаганын Аллах кишиге да сынатсамы. «Биринчи деген, кыялгыт бөл караңдык, кыялгыт мени эге айланган кыярындашым Сокайлан Чомайгы, ол да анда жашай эди, кыягыт жазарга олтурдум. Билмейме, ол анга жеткен болуучу эди, алай а жылы-жылы, ол манга болганын айтп, не болса да, көп турмай ары келлигимде да эсгертип, андан мени юйороме сак болурун тилегемне.

Экинчи кюн тош алагы машина келип, мен саламлаштып, юйно илгерине ыразылыгымы да айтып, сени да жоюп табалмаганма. Сиз кыягызыгыз поста келгениди. Юйге дери жипил тебериديم. Юйге болуму ангыламай, ачыу, көлкөндөлүк, өпкөлөү толтурган эдиле жорюгиме, жанымы, саулай мени. «Былан не эдиле? Мени, атыны, аныбиз да тарсигибиз мени эди? Нөк кыялдык биз былай сыймыктыктыга, нек тошдук былай учузуктулукту? Алаха быллай терсликни нек эдирде?» Жорюксини жипил, кесиме бийла, былагы ушгаган да онла бөл сируда бөре эдим, алай а бирине да жууп табалмаганма.

Жылым, жип бөл жарым-жымы озуп, не болса да, ол багыталы кыягытты да алып, жангыдан чыкканы жолга. Алма-Атагы дери, андан да ары ол ГЭС деген жерлерине жетдим. Эртениликке мени чабып, жипил тагычды буюнума. Чомак, дагыраа бир кыуам адам келип, тынгалып тозөлмөктө, ангылаган эдим тозөлмөктө зат болганын.

Барыбыз да бирге бардык кыярында. Эки жангы обаны көрөндө, кыялгыт алагы обаны, терлекке алачы артарлында уя жербаш юйкөчкө көрүндөлө. Машина терклигин шошайтты. Мени да жорюгиме кыяйгы кирди. «Жеткен болуруз», – дедим, алай шофёр, тохтамай, андан ары барды.

Дагында бир нечча адам жашаган уруш юслери бөл өтдүк. Бир он-онбеш такыйкы адан бир улуу элге кирген жерде милиция посту көрдүм. Несин айтаса, бөл кыркуудам. Ол кысык заманчыкны ичинде башыма келгемне аман, хыялсызсы, ачы сөгүшү кыламыды.

Машинаны тохтаттыла. Шофёр, кыялгында да кыягытылары бөл, секирип чыгып, ол милиция кийимлери кыялыны эки кызааклы жанын колтарына терк жетди. Ала кезиү-кезү тынгылы, көп да кыраардыла кыягыттага, сора алдан бири, мыйыклары болган, кыюу бөл мени көрөтө: «Бу уя кимди?» – деп сордо. «Да, алай тошуп кыялганды да... Бу тиширүү сабийи бөл бизни бөл барды... Аны Алма-Атада атасы бөл анысы жашайдыла...»

Мен, куоздан тошуп, аланы сора алдан бири, мыйыклары кыягытыларымы көрөтө, болангына, бирде орусча, бирде тауча айтп, болупуангылатым. Атам бөл аням көпчөлөнчөкдө Алма-Ата кыягында бир эликче тошоштерин, ала кыялыан ауруп турганыларын, мен аланы көрөгө көрөтө айтканга. Алагы ангылашчынм сөнгөнө шиттенгелей, милиционерле

Эсгериле Жамбулда Семенланы Сымайыл бөл жолугуруп кыалдыла

Малкыяр халкыны көчюрюк юнончо алайды бизге Биринчи Чегемден ынанымы анда кыярылыгы барып турган эгечи Айтш көлгөн эди, ол кыялылык халары алдан аштит. Ол кечени бизде кыалды. Экинчи тагда уя, аны айтанчы тынгылганд да этмей, бизни бөл бирге сордоле. Жашы фронтда эди, кызы уя Биринчи Чегемде кыалды. Ары жетпей, ауушан эди. Бизинден ынаныбыз Беклижак да.

Бизни, чегемилени, Кызаахстанда Теспе элде элтип төкгенде. Бек узак молкге саналганылыктыга, сорюг жерлери, жайгыты, кыялыгыга да эркин, мыла көп болган молк эди. Алай ол болум да кыярылыгында сакыт кыярындашым Жарин, эгечим Халиматны, аны эри Асханы, аланы кызылары Назифаны, кыярындашымдан тууган Исакханы жанларын. Кыргызстанда эгечим Зубаржит да ауушан эди.

Сен а дуния кыялгыдан көнүдү. Биринчи деген, кыялгыдан улуу кыялында да – стоп, шиттик, ундурку топлерине иш да кирип айлангандай кыраап, кыуана эдиле да, бир кесек эс жыйган эдик. Менича оюнч-онөрткылык жашчыкыла кюннө-кюн узуру трактор кызаган бөл чоюндорлени, чыгаркыларыны бичакыла бөл ариулап, машынагы жорюгөге төбө-төбө этгенбиз. Биргебиз ишлеген кызааклы картпа не эсе да кеслерины жашчыкылары манга бөл ышангандыла.

Мен да аланы айтанларын жерге салмаганма. Ийнелерин бичакыла бөл ариулап, машына, не хылиге кетседе, не атлары чоюндор бахчага кирседе, жөнгөл окуна атк кыюуп, букуз эттирип, кыууп келип турганма. Бир чоюндорго жуу бир тийген ат хайытаны уя андан тыйган бек кыялы эди.

Бай деген эки огурулу кыарт, биз турган арбагыга келип: «Эллимени сатыпк кыялыраны Жамбул базарга сорюрге болушса эди Узейир деп келгенбиз», – дедиле. Юйдегиле ак саккыны кыялгыга угаймын айтканга, аламын угаймын угаймын сорюнде, узак Кызаахстанда эсиме тошдо.

Эртениликке эрте туруп, кыюнокимди да бир жыйырма тогузуу:

Тулпарыны Мариян кыялгыта угуула, миллетибизни чыдамлыгына сейр этерчиде. Кыялы заманы чарх тобюне тошкен таулупа не торло сынаудан да намыслары, сыйлары бөл өткенди.

«Он сабий бар эдик. Атабыз Мусулманлы Танай кыраа таныштан эдим эди, былашкы элде. Аманам бир төмөк кыярындашым бар эди, аны машинча миндириге коймайдыла да, ол аны кыялыты болды, корошеди, кыярындашларыны суратларын, кыягытыраны да чыгырап, бу лөпчү, бу развечки, бу анда, бы мында уруш эткен деп. Андан сора эркин этдиле. Алай бөл улуу жок кыягытылы болмайбыз.

Манга оюнч жыл. Сабийлени кийиндерме, кычман угтай, чепкен көнөкчөлө болуучу эдиле ол заманда. Машинчага төшөк салып, олтурткан. Жаныны, ата кыярындашларыны, юйкөркө бөл бирге теберибиз. Атабыз да жетеди ызыбыздан. Вагонга миндириде. Кышахатада райсопкокамда иштеп турган Бачаланы Хызыр бөл бирге барарбыз. Ала вагон таматасына барып өлөшүлдөүрүп, аламын кыялыны укакта. Алайда Кыраарк районда Октябрь холкыга аламыды.

Анда холкы мамукача тойлоптеди. Аманны кебинден кечине барганбызылай, былай нартокке саргыла башлаган заманда атам төшөккө тошеди. Бундай салам жеп, аны юйкөркө укакта. Алайда Кыраарк районда Октябрь холкыга аламыды.

Анда холкы мамукача тойлоптеди. Аманны кебинден кечине барганбызылай, былай нартокке саргыла башлаган заманда атам төшөккө тошеди. Бундай салам жеп, аны юйкөркө укакта. Алайда Кыраарк районда Октябрь холкыга аламыды.

«Не кыярыган?» – деп сорайды атам. «Бузукту», – дедим ол. Энеки километр барырга керек бөл табар кыюу юйкөркө чыгыды, алай Талпасканы Чаммак деп бар эди, Хасанинда жашаганды арта, ол, анамдан

Аталаны Мариян туудуклары Лейла эм Асият бөл.

ЮЗЮЛГЕН ЖОЛУЧУЛКЪ

Аталаны Мариян туудуклары Лейла эм Асият бөл.

жерде холмамлыла жашадыла, анда Зосайлары да бардыла деп эшиттеме. Жорюгим тер-терк уруп, алагы ол иги халарыны айтанлары ючюн ырапыгыны бөл бөл билдирдиге билмей кыялы эдим.

Он шиттенми атагызыга, кыюунда жуукту адамлагы да билгендеме, барысы да кыуангандыла, алай андан ары не этерге болуучу а шарт киши да айтмаганды. Эркинлик керек эди жолга чыгарга, ол бөл адамны кыюндон келмезлик зат. Аны юсонден умут этерге окуна көпте басынмагандыла. Районун ичинде окуна кыаты чек салгынардында, башка республиканы юсонден айтырча кыялдан болууп.

1939 жылда ары көчөл, анда крианганды кыялгыта эдиле огуры холмамлыла, ол санда мени атам, аням да. Ол жер мени сейр эттирген эди. Топурагы алай жабымсык эди, олтанларыны юзюпкө кыюлды деп. Бек башы уя, мен ары дери, не андан сора алай ургуйлуу жер көрөгөмө. Көз ачагызма көп. Эсимде уя, бу сурат кыялгында бир адим ийнек сауа, башкысы уя аны жанында салам ол эте тура.

Ахыр керем атымы сорюгон башларыны аллында көргөмө. Ол бир ариу ата минип келген эди Усхурга (Төбөн Холма), бизни керем. Сау кюннө манга болуштур турган эди, сабийле бөл ойнап, кюноп. Ингирде уя артка кетерге тегергенде, аны бир зат кыуандырдыгымын келип, кюношуларыма чабып, аладан бир иги, ариу тон сатып кыялы эдим. Аны иерни кыяны жыгысына кыясыра башлагыт анымыда уулган да этип, атам: «Кызым, нек этесе былайла, ахангы да кыраты? Мен муну кыяйры, не заманда кирекиме?» – деген эди.

Учурун эсгериле бөл татып умутлада заман терт өткөп, бир заманда кыялыбызда бирде, терлекке алачы артарлында уя жербаш юйкөчкө көрүндөлө. Машина терклигин шошайтты. Мени да жорюгиме кыяйгы кирди. «Жеткен болуруз», – дедим, алай шофёр, тохтамай, андан ары барды.

Дагында бир нечча адам жашаган уруш юслери бөл өтдүк. Бир он-онбеш такыйкы адан бир улуу элге кирген жерде милиция посту көрдүм. Несин айтаса, бөл кыркуудам. Ол кысык заманчыкны ичинде башыма келгемне аман, хыялсызсы, ачы сөгүшү кыламыды.

Машинаны тохтаттыла. Шофёр, кыялгында да кыягытылары бөл, секирип чыгып, ол милиция кийимлери кыялыны эки кызааклы жанын колтарына терк жетди. Ала кезиү-кезү тынгылы, көп да кыраардыла кыягыттага, сора алдан бири, мыйыклары болган, кыюу бөл мени көрөтө: «Бу уя кимди?» – деп сордо. «Да, алай тошуп кыялганды да... Бу тиширүү сабийи бөл бизни бөл барды... Аны Алма-Атада атасы бөл анысы жашайдыла...»

Мен, куоздан тошуп, аланы сора алдан бири, мыйыклары кыягытыларымы көрөтө, болангына, бирде орусча, бирде тауча айтп, болупуангылатым. Атам бөл аням көпчөлөнчөкдө Алма-Ата кыягында бир эликче тошоштерин, ала кыялыан ауруп турганыларын, мен аланы көрөгө көрөтө айтканга. Алагы ангылашчынм сөнгөнө шиттенгелей, милиционерле

Саид орто бойлу, бетинден нюрю төгөлгөн, чырайлы, ариу тилли, ариу кыялыгыты жаш болуучу эди. Басынчы тауланы юслеринде нечча иги хал, адет-намыс бар эсе да, ол затта фахмулу поэти-устаны юйкөркө болганын көрүп, эллирибиз уллу ыспас эте, мактау салуучулары буюндарга эсимдеди. Чытты устаны сэво да, көз кыярыма да оюму, сойдюмло эди.

Жап, кырамка, юркмей, буюкмай, адамданы жорюклерин жапсара, көллендери, ишлерге, жашуа этерге кыяры, сорюнде заруаулыкты сыйна турган миллетге айланч уста өлөшөң эдем. – «Кырааркы кыялгыташы – Кырааркы халкы жырчысы», – Совет Союзуну Жазыуларыны союзуун члени, Уруну Юкызыл Байрагыны ордуна бөл саугаланган Семенланы жырчы Сымайыл эди. Алай мен ол заманда аны билгемне.

Самуил сора, кыраа жазуучу көргөмөн, алыкта төртюнчөк классны окуна болмаганам, Сымайыл кеси айткандай, «суудан кыумга тошкен чабак», сорюнде айланган жаш адам, кыяйдан билдик эдим мен аны ким болганын?»

Арта Кызаах университетини, аспирантураны да бошоп, адабияттан билим алганымын сора тапдым ол эсимде турган назмуу иесин:

Тулпок – тутмакда, насып – туманда,
Онлуп сөлөшүлдө, онгусуна жазгылап,
Биз – суддан кыумга тошкен чабакла,
Солуп жетпейин, жерни тырканкалап,
Кызыр белгилги, ой, жарлы миллет,
Этпейик кыумда жашуу кечимче,
Буюнсагы жеткенди кыаар,
Аны тартайын жокду мадар.

Ма алай тобөшөмө мени толокно жактысы Семенланы Сымайыл бөл Кырааркы-Малкырдан узак кыши жеринде.

ЖОЛБАЛЛАНЫ Узейир.

Кыяйдан чыккыды былай чыдамлылык?

Тулпарыны Мариян кыялгыта угуула, миллетибизни чыдамлыгына сейр этерчиде. Кыялы заманы чарх тобюне тошкен таулупа не торло сынаудан да намыслары, сыйлары бөл өткенди.

«Он сабий бар эдик. Атабыз Мусулманлы Танай кыраа таныштан эдим эди, былашкы элде. Аманам бир төмөк кыярындашым бар эди, аны машинча миндириге коймайдыла да, ол аны кыялыты болды, корошеди, кыярындашларыны суратларын, кыягытыраны да чыгырап, бу лөпчү, бу развечки, бу анда, бы мында уруш эткен деп. Андан сора эркин этдиле. Алай бөл улуу жок кыягытылы болмайбыз.

Манга оюнч жыл. Сабийлени кийиндерме, кычман угтай, чепкен көнөкчөлө болуучу эдиле ол заманда. Машинчага төшөк салып, олтурткан. Жаныны, ата кыярындашларыны, юйкөркө бөл бирге теберибиз. Атабыз да жетеди ызыбыздан. Вагонга миндириде. Кышахатада райсопкокамда иштеп турган Бачаланы Хызыр бөл бирге барарбыз. Ала вагон таматасына барып өлөшүлдөүрүп, аламын кыялыны укакта. Алайда Кыраарк районда Октябрь холкыга аламыды.

Анда холкы мамукача тойлоптеди. Аманны кебинден кечине барганбызылай, былай нартокке саргыла башлаган заманда атам төшөккө тошеди. Бундай салам жеп, аны юйкөркө укакта. Алайда Кыраарк районда Октябрь холкыга аламыды.

«Не кыярыган?» – деп сорайды атам. «Бузукту», – дедим ол. Энеки километр барырга керек бөл табар кыюу юйкөркө чыгыды, алай Талпасканы Чаммак деп бар эди, Хасанинда жашаганды арта, ол, анамдан

Аталаны Мариян туудуклары Лейла эм Асият бөл.

етмен бөл кеси кыярыды да кыабыр, экибиз элтип асырайбыз ой жерде сабийин. Аны ызындан да сабийини башкы кетерди.

Жаз башында чым эсе да армиядан билдик, сизни изийди дедиле. Чабыл барган да, чечек тойген бети бөл бир кишини көрөмө. Танышмамы. Ол а аманам бир кыярындашым – Атайланы Махмут. Ол да отура атпач атайы, юноксо да буюдөн саргы салып жийдила.

Он кышкы холкыга кылаулар болуп кирген эди да, бек болушкан эди бизге. Сабай-Аркы деген уллу суудан өтөп, кече бөл аркасын да машок бөл будай келтиргени эсимдеди. Алай бөл ол ачыкчылкы кытууган эди бизни.

Кече кыярындашым Бузжитим, Бермас деучо эдик, кыятыды Германиядан. Развечки эдик, телефончик. Арба келип тохтаганда гытыбызны аллында, андан алай сейрилик жаш тошеди, нюрю жана, жашыл кийимлери да майдалдан топул.

Халчугун тошошгоренде, бал туздан башлап, жуурганган дери, ол бизге бир кыядим келтирген эди да, патчак кызы эткен эди мени. Келе-келгендей, сабийлени шолгыра берген эди. Бир кыялгында Табен Чечкенди шол директор болуп турганды. Авариягы тошуп, ахылмы кетген эди, жарлы.

Он сабийден төртбөзү кыалчон кюн өлөт кыалды. Аманмы төшөккө кыярындашым бахчага кыялган дарман жорюктөлө машок, тал чыккычыкы да кетип дедим да, өчнөлө, былай эт көп юйкөрдө. Кебилай, атымы кыялында кыабыр кызаарга короштурганымдай, Гелланы Барз келген.

«Не этесе, Мариян?» – деп сорайды ол. Сора, мени андан чыгырап, ГУППОЙЛАНЫ Мариян.

ЭСГЕРИУЛЕ

Не артыкчылыктаны да кетюрюп, жореклерибизни огьрузуландырмай тургьанбыз

Кеси миллетибиз зор бла кечорюлуп, Орта Азия да Кызылжарда тургьан жылларда Казак Кичтикланы Фатима аякындан зыгьтен эсгерилери бу конде бизге, редакциягь, жибергенди. Шендио ол Нальчикке жайшды.

Атабыз Бэлоланы Хакши «она анабыс Заманга» тургьан жылларда Зарият не жаны бла да азы койурган эдиле. Кенчончоклогь дери Огарьы Малкьарда жашагьандыла. Саулап алып айтаанда, бизни койурган оналды сабий туугьанды, алай эсе да, ападан жалаанда сезигиси сукь калып, аягы юсюнере болгьандыла. Атабыз кыпчаклары ичи эшитмей кыпчаклары ючюн аны фронтка амангьандыла.

Анабыз эсгеричюну кере, зыгьигибизи кече белинде сагат юде автоматны кылагыра бла кыкьгьандыла. Таушдан элгенип, сабийле барыса да уянгьандыла. Каслери да бири биринден кичи. Таматасына ол кезинде жалаанда он-онбир жыл толгьанды.

Зарият эшиткен ачык кыларгьаньды, солдатны кергенди. Ол а мысмай терк окуна чыгаргьа бюургьанды, халкыны зор бла кечорюлгьанды да аныгьатканды. Бу чакьда баш иеси ойде туюл эди. Чирк кезде тириини кылауру болуп ишленгенди, ол юн да анда болгьанды.

Анабыз, абызлар, жунчун, не алырын-кыларыны билалмай, жолгьа хазыралып тебирейди. Болсада аны ауурлугу зор кези эди да, абыри кетюрюрге кыюлгьандан келгенди. Жалаанда быстыр тиккен машинаны алыргьа кюрошгьанды. Аны да кеси кетюралмай, сабийле барысы да бирге тартып этгенди. Уякыла болгьанлары ючюн кыраулары жагыз да анга жетгенди.

Юнор жолда болгьаньда жашчыкь да туугьа. Алай ол, эки айчык жашап, андан эледи. Бирисилерибизни уа, башкаланык, Кыргызьы ССР-ни Ош областныи Наукат районунда Кёк-Бель элге келтиргенди.

Суууу кыпчак, ачыккь, жашар, туур зор да жокь. Эки юнорно бирге бир тар отуучкыла жындыла. Гичилени ауулардырдырге керек, алай не бериле тургьаньда да, атабыз эрген бла окуна барып, совокьда тууары болуп токташды. Абданакыра сабийле да анда бахача ишлей тебирейди (жыл сапарла аз болгьаньсыз да).

Бизни жаныбызны кыларгьанды а ала ол кочдан-буздан келтирген машина болгьанды.

Аны бла Зарият чарыкылагыра дери да нени да тиккенди. Кичи да кичиндегенин сартаргьа да кюрошгьанды. Бирде уа айранга, тыммылгьа алышып, юнорно алай бла кечиндиргенди.

Болмагьан кыпчак эди, бирегилери жукь алыргьа келгенери ючюн а-биюнда. Аш-суу, быстыр, ача дегенден бир зат жокь. Ишлеп кырау этерчарыкыла да алай.

Ол жерде тургьаньда да биринчи кезинде Бизилеге алай жарыкь да тобеменгенди, кюркьуп, кычкан окуна этгенди. Сора аладан кыпчак болушукь сакьларын билди. Аны талханларын да, кырданын окуна, ашка жаратыргьа кюрошуй тургьанларын (жаз башында уа бюнда) айтуучу эди анабыз.

Бир ауукьдан а кыргызьыла, узбекчи кызула да болушукь эте тебиредиле. Совхоз да кыюлгьандан келгенина себеплик тапдыргьанды. Таматабыз Айшат, юнор кырап, башка жерге кетеди. Бирокле да хар бири бирер жерде уруну жолларын башлайдыла. Захида ийнек саууучу болуп, фермагьа киреди. Аны саугалары кен эдиге. Не майдал беригенин а эсимде тутмайла. Жалаанда Фрунзеге чакыргьанларын билеме.

Сосланбек шофьёргьа кытугьанды. Ол кезинде быллай усталкыны да алай кепле алдымгьандыла. Совхозну директору жореклоп тургьанды. Таусолтан да, аскерден кытайып, тракторист болгьанды. Тамара уа, бахачада ишленгенди. Мен, Махаузин, Саула да абыр кыпчакылакь болга тебирген кезинюкьозде кытайхындан.

Ардта мында Махаузин окуп, Россияни ВВС-ини покрюенин даражгьа жетип, аскерден кыпчак этгенди. Саникет Чирк кезде шеш-фуроп болуп ишлеп тургьа. Мен а, кен жылпаны садикча, шокьда да уруна, ёюп келген телюно койретменге окутугьанла. Саула кыпчакылакь бу кыпчакылакь боз бла ишлей жашагьанбыз. Не кыакар кыпчакылакь керегь эсек да, барысына да теген-биз. Жореклерибизни огьур-

суландырмай жашагьанбыз. Ала анабыз тургьан журт-ларына кытайыргьа кен термилгенди. Мен алыкьа кермеген тауланы, череклини юсюнередин напарла айтагьандыла. Орта Азияны кыум позлеринде тууу ёсетем сабийге уа ол, ахай да, сейр болгьанды. Таматала тургьан жерибизге, тыпыр ташыбызгьа сойме-клини бизни жореклерибизге да синдиргенди. Кавказын кермей тургьанлай окуна биз да, ата-бабаларыбызны жерлерин тансыкьлай, бери кытайыргьа коюсегенбиз.

КИШТИКЛАНЫ ФАТИМА. * * * Тишкьр уапарларын айтан атасынагы, эгеч-кырандыла да барысы да сау-салмат ысарына кытайып, Бабуегенге токташгьанды. Да бирер жерде ишлей зат жашыкьлы бола, им да юлгьа алырга юйюрге да бедюргенди.

Кырта, кыдурутгьа шукур, уакь ёмор сорюп, 100-жылгьа кыпчак да белгилер на-сыкь кыпчакыла. Кызыр юноршорин да жашап тургьан элдеринде тапканды. Улуу юнорно сабийлеринден а бизге эсгерилени ийген Фатимадан сора жалаанда Саникет кыпчакыла. Ол бю-гонюкьозе Бабуегенге тургьа, туудуларына кызуна жайшды.

Азаплы кезиу — китаплада

Малкьар халкыны туугьан жеринден кечорюлгенини 77-жылгыгына жораланган жумушла бу конде республикалы маданият Минлет библиотекасы этгенди. Анда «Ол быллай болгьан эди» деген ат бла китап-иллюстрациялы керюм кыралгьанды. Аны китапхананы краеведе бёлюмюно ишчилери хазырлагьандыла.

суратлагьан документли эм художестволу китапла жыйышдырылгьандыла.

Алай бла биринчи атламын бу иште Кызарты-Малкьарны Минлет библиотеканы Лейля бизге билдиргенге кере, керюм бла библиотекагьа келгенге таныштыргьа болушукьдыла. Анда малкьар халкыны жарышуу кыдарын

ленирге болушукьдыла, деп четтенде Гергьокькланы Лейля.

Экология

Суу кырургьан жерни тюзетип, башын жабарыкьдыла

«Экология» миллет проект чеклеринде Эпюрус районда, Былымдан бир юч километр чакьлы арпакьда болгьан участканы тазалау жагына бла надар эткенди, дейди Кызыр-Малкьарда байлыкьла эмда экология министрствосунда. Сёз мында Тарьнауазда волье-фран-молибден комбинат ишлерин кезинде анда амангьанды жарашдыргьандан сора кыпчакыла абериете тёлюлүп тургьан кельюно юсюн-де барады.

бла агротехника эмда фитомелиорация жумушланы тамамлапкьандыла. Ишлени былай башлап, келип жыл бошарга дейди.

Аны бла бирге Тарьнауазга байлыкьла эмда экология министрствосунда. Сёз мында Тарьнауазда волье-фран-молибден комбинат ишлерин кезинде анда амангьанды жарашдыргьандан сора кыпчакыла абериете тёлюлүп тургьан кельюно юсюн-де барады.

Этилик ишлени чеклеринде специалысте тьерине тазалап, ызы бла жер абырге жарарча этерикди. Бу иш да келип жыл эбине жетдирилди.

ОМАРАЛНЫ Мурат хазырлагьанды.

ЗАКОН

Ёнкючлерин телемеген предприятияла реестрден кетерилдиге

Былыр биринчи сентябрьден башлап, ишлерин бардырлагьан эччи предпринимательни налог ортосу тийишли кырал реестрден (ЕГРИП) кетери тебирегенди. ФНС-ни Кызарты-Малкьарда Управлени-сында билдиргенериине ол, 377-ФЗ номерли Федерал законга тийишлиликке этиледди.

Ведомствоса айтканларгьа, бу айны биринисине реестрден 2900 эччи предприниматели кетерилгенди. Инсанын налогла, страховой эмда башка телюле жагы бла борчлары болса эмда ол 15 айны ичинде ючюн эч эздандан юч жыл озатгьа керек болушукьды. Ол да закон бла шарт белгиленеди.

Дагыда бир эсгерту: реестрден кетерил, эччи предприниматель дери да эркин болгьанлыкьга, граждана сагышылгьа телюлерин беруден кызуу-

ларина кере, ол тийреде (3,6 гектарда) букьу кельюно тюрюмөчэ эмда кельюно тыйгьан дамба оюлмача мадар этиликли. Ол участкада суу кырургьан жерни тюзетип, башын бир зат бла жабарыкьдыла, ызы

Алай бла, эччи предприниматель болуп, отчёр беринуо сансыз этген граждандар аны узакь болжалгьа салмагьыз дейди ФНС-де. Борчланы да замандан жабаргьа ашыргьызды. Предпринимательге бла кюрошюно кыпчакыла эсегиз а, сизни атыгызын реестрден кетерича заявлени жазгызыз.

УБЛАШЛАНЫ Мурат хазырлагьанды.

Билдирүү

Гитче эм орта бизнесни проблемаларына кыараллыкьды

Быйыл 15 мартда КыМР-ни прокурору Николай Хабаров Предпринимательни эркинликери жагына бла уюло-мочюной Юрий Афонсизе бла бирге бардырлыкьдыла. Ала гитче эм орталык бизнеси сейрлерни кыруулауу жагына бла сорулгьаны сюзердикди. Премь конюндоз 11 сагытдан 13 сагытга эди.

Кызарты-Малкьар бизнес-инкубатори мекьямында (Нальчик ш., Циолковский атлы орто, 7-чи мекям, «Дая» сатыу-улуу араны тьерисенди) бардырлыкьды.

Газетни келир номери 10 мартда чыгарыкьды.

Пиринчни сютлей акьлыгы

Хапардан юзюк

чыкь. Сафар: «Керюмлей кетейим... кетейим» — дей эди. Бу зат алайда байланып кыпчакыла кыпчак, алаз алгьа жашчыкь кере. Сора, жеринде бериле тургьаньда да, кыпчакыла да кыпчакыла ашурь тургьан жылы ётмек кыпчакыра.

«Мама, ма-ма!» — деп, аны кез алында ары-бери этди.

«Саматчыкьгьа деп, бир ууу пиринч алгьанлыкьгьа не болушукьдур?» — деп сорду ол кесине.

«Пиринчден юч ууу алыргьа дейди. Анасына, кырандычыгыгына, кесине. Сора кесини уууну алып, алайда окуна алуруна кытайып. Пиринч алай татылгьа эди, Сафар андан татылгьа зат еморден ашамаган эсе да алайды. Ауундгьаны чайнап жукь, ол бир кесек тин киргенди севди. Энтта да ашаргызы алай келе эди, алай оушун этип тилей эди ичи — битиу чеклени ала да тоималкьына керюндю. Алай бу жол Сафар онуун буамды. Анасына бла кырандычыгыгына деп, эки ууучуна алып, арха алайды.

Сафар, келью аман эте, аууз сууларыны кыпчакыла болушукьдыла, тилу кичи, тоз да кыпчакыла жер керегьана, кыпчакыны ауузууда тохтай, кыпчакылакь кыпчакь эсе, шим эсе да — столга таушу этирди атайы. Сора туруп келип, Сафаргьа жукь айтмай, аны арха токтоп, бийик тумшукь кабакькыны гам этди.

«Ол юйден ууш баргьаны кыакар, аны бир тууро кырау кире, ол: «Мени атам да аскерде ёлмей, юйде болса, бизни да алай ууу юйюбюз, ууу арбадан алып ашаркылакьга да болушукь эди», — деп, кесини, кырандычыгыгына да ачыгызын дунияда ётмек жокьданы ууу, атасыны аскерде ёлгенинде керюд.

«Аны бла тент юйден, башы, юйюно ичи — ашка катангы даам чыкьды. Сафар, аны бир затга алып сөлөшкени, ызындан терк келип башлагьаны аркьасы бла сесе, кеси да сөзлөмөй кыча кырды: «Турса, ёлтюрюкьоз, турса, ёлтюрюкьоз!» — дейди.

«Ол юйден ууш баргьаны кыакар, аны бир тууро кырау кире, ол: «Мени атам да аскерде ёлмей, юйде болса, бизни да алай ууу юйюбюз, ууу арбадан алып ашаркылакьга да болушукь эди», — деп, кесини, кырандычыгыгына да ачыгызын дунияда ётмек жокьданы ууу, атасыны аскерде ёлгенинде керюд.

«Аны бла тент юйден, башы, юйюно ичи — ашка катангы даам чыкьды. Сафар, аны бир затга алып сөлөшкени, ызындан терк келип башлагьаны аркьасы бла сесе, кеси да сөзлөмөй кыча кырды: «Турса, ёлтюрюкьоз, турса, ёлтюрюкьоз!» — дейди.

«Пиринчден юч ууу алыргьа дейди. Анасына, кырандычыгыгына, кесине. Сора кесини уууну алып, алайда окуна алуруна кытайып. Пиринч алай татылгьа эди, Сафар андан татылгьа зат еморден ашамаган эсе да алайды. Ауундгьаны чайнап жукь, ол бир кесек тин киргенди севди. Энтта да ашаргызы алай келе эди, алай оушун этип тилей эди ичи — битиу чеклени ала да тоималкьына керюндю. Алай бу жол Сафар онуун буамды. Анасына бла кырандычыгыгына деп, эки ууучуна алып, арха алайды.

«Мени атам да аскерде ёлмей, юйде болса, бизни да алай ууу юйюбюз, ууу арбадан алып ашаркылакьга да болушукь эди», — деп, кесини, кырандычыгыгына да ачыгызын дунияда ётмек жокьданы ууу, атасыны аскерде ёлгенинде керюд.

«Аны бла тент юйден, башы, юйюно ичи — ашка катангы даам чыкьды. Сафар, аны бир затга алып сөлөшкени, ызындан терк келип башлагьаны аркьасы бла сесе, кеси да сөзлөмөй кыча кырды: «Турса, ёлтюрюкьоз, турса, ёлтюрюкьоз!» — дейди.

«Пиринчден юч ууу алыргьа дейди. Анасына, кырандычыгыгына, кесине. Сора кесини уууну алып, алайда окуна алуруна кытайып. Пиринч алай татылгьа эди, Сафар андан татылгьа зат еморден ашамаган эсе да алайды. Ауундгьаны чайнап жукь, ол бир кесек тин киргенди севди. Энтта да ашаргызы алай келе эди, алай оушун этип тилей эди ичи — битиу чеклени ала да тоималкьына керюндю. Алай бу жол Сафар онуун буамды. Анасына бла кырандычыгыгына деп, эки ууучуна алып, арха алайды.

«Мени атам да аскерде ёлмей, юйде болса, бизни да алай ууу юйюбюз, ууу арбадан алып ашаркылакьга да болушукь эди», — деп, кесини, кырандычыгыгына да ачыгызын дунияда ётмек жокьданы ууу, атасыны аскерде ёлгенинде керюд.

«Аны бла тент юйден, башы, юйюно ичи — ашка катангы даам чыкьды. Сафар, аны бир затга алып сөлөшкени, ызындан терк келип башлагьаны аркьасы бла сесе, кеси да сөзлөмөй кыча кырды: «Турса, ёлтюрюкьоз, турса, ёлтюрюкьоз!» — дейди.

«Пиринчден юч ууу алыргьа дейди. Анасына, кырандычыгыгына, кесине. Сора кесини уууну алып, алайда окуна алуруна кытайып. Пиринч алай татылгьа эди, Сафар андан татылгьа зат еморден ашамаган эсе да алайды. Ауундгьаны чайнап жукь, ол бир кесек тин киргенди севди. Энтта да ашаргызы алай келе эди, алай оушун этип тилей эди ичи — битиу чеклени ала да тоималкьына керюндю. Алай бу жол Сафар онуун буамды. Анасына бла кырандычыгыгына деп, эки ууучуна алып, арха алайды.

«Мени атам да аскерде ёлмей, юйде болса, бизни да алай ууу юйюбюз, ууу арбадан алып ашаркылакьга да болушукь эди», — деп, кесини, кырандычыгыгына да ачыгызын дунияда ётмек жокьданы ууу, атасыны аскерде ёлгенинде керюд.

«Аны бла тент юйден, башы, юйюно ичи — ашка катангы даам чыкьды. Сафар, аны бир затга алып сөлөшкени, ызындан терк келип башлагьаны аркьасы бла сесе, кеси да сөзлөмөй кыча кырды: «Турса, ёлтюрюкьоз, турса, ёлтюрюкьоз!» — дейди.

«Пиринчден юч ууу алыргьа дейди. Анасына, кырандычыгыгына, кесине. Сора кесини уууну алып, алайда окуна алуруна кытайып. Пиринч алай татылгьа эди, Сафар андан татылгьа зат еморден ашамаган эсе да алайды. Ауундгьаны чайнап жукь, ол бир кесек тин киргенди севди. Энтта да ашаргызы алай келе эди, алай оушун этип тилей эди ичи — битиу чеклени ала да тоималкьына керюндю. Алай бу жол Сафар онуун буамды. Анасына бла кырандычыгыгына деп, эки ууучуна алып, арха алайды.

«Мени атам да аскерде ёлмей, юйде болса, бизни да алай ууу юйюбюз, ууу арбадан алып ашаркылакьга да болушукь эди», — деп, кесини, кырандычыгыгына да ачыгызын дунияда ётмек жокьданы ууу, атасыны аскерде ёлгенинде керюд.

«Аны бла тент юйден, башы, юйюно ичи — ашка катангы даам чыкьды. Сафар, аны бир затга алып сөлөшкени, ызындан терк келип башлагьаны аркьасы бла сесе, кеси да сөзлөмөй кыча кырды: «Турса, ёлтюрюкьоз, турса, ёлтюрюкьоз!» — дейди.

«Пиринчден юч ууу алыргьа дейди. Анасына, кырандычыгыгына, кесине. Сора кесини уууну алып, алайда окуна алуруна кытайып. Пиринч алай татылгьа эди, Сафар андан татылгьа зат еморден ашамаган эсе да алайды. Ауундгьаны чайнап жукь, ол бир кесек тин киргенди севди. Энтта да ашаргызы алай келе эди, алай оушун этип тилей эди ичи — битиу чеклени ала да тоималкьына керюндю. Алай бу жол Сафар онуун буамды. Анасына бла кырандычыгыгына деп, эки ууучуна алып, арха алайды.

«Мени атам да аскерде ёлмей, юйде болса, бизни да алай ууу юйюбюз, ууу арбадан алып ашаркылакьга да болушукь эди», — деп, кесини, кырандычыгыгына да ачыгызын дунияда ётмек жокьданы ууу, атасыны аскерде ёлгенинде керюд.

«Аны бла тент юйден, башы, юйюно ичи — ашка катангы даам чыкьды. Сафар, аны бир затга алып сөлөшкени, ызындан терк келип башлагьаны аркьасы бла сесе, кеси да сөзлөмөй кыча кырды: «Турса, ёлтюрюкьоз, турса, ёлтюрюкьоз!» — дейди.

«Пиринчден юч ууу алыргьа дейди. Анасына, кырандычыгыгына, кесине. Сора кесини уууну алып, алайда окуна алуруна кытайып. Пиринч алай татылгьа эди, Сафар андан татылгьа зат еморден ашамаган эсе да алайды. Ауундгьаны чайнап жукь, ол бир кесек тин киргенди севди. Энтта да ашаргызы алай келе эди, алай оушун этип тилей эди ичи — битиу чеклени ала да тоималкьына керюндю. Алай бу жол Сафар онуун буамды. Анасына бла кырандычыгыгына деп, эки ууучуна алып, арха алайды.

«Мени атам да аскерде ёлмей, юйде болса, бизни да алай ууу юйюбюз, ууу арбадан алып ашаркылакьга да болушукь эди», — деп, кесини, кырандычыгыгына да ачыгызын дунияда ётмек жокьданы ууу, атасыны аскерде ёлгенинде керюд.

«Аны бла тент юйден, башы, юйюно ичи — ашка катангы даам чыкьды. Сафар, аны бир затга алып сөлөшкени, ызындан терк келип башлагьаны аркьасы бла сесе, кеси да сөзлөмөй кыча кырды: «Турса, ёлтюрюкьоз, турса, ёлтюрюкьоз!» — дейди.

«Пиринчден юч ууу алыргьа дейди. Анасына, кырандычыгыгына, кесине. Сора кесини уууну алып, алайда окуна алуруна кытайып. Пиринч алай татылгьа эди, Сафар андан татылгьа зат еморден ашамаган эсе да алайды. Ауундгьаны чайнап жукь, ол бир кесек тин киргенди севди. Энтта да ашаргызы алай келе эди, алай оушун этип тилей эди ичи — битиу чеклени ала да тоималкьына керюндю. Алай бу жол Сафар онуун буамды. Анасына бла кырандычыгыгына деп, эки ууучуна алып, арха алайды.

«Мени атам да аскерде ёлмей, юйде болса, бизни да алай ууу юйюбюз, ууу арбадан алып ашаркылакьга да болушукь эди», — деп, кесини, кырандычыгыгына да ачыгызын дунияда ётмек жокьданы ууу, атасыны аскерде ёлгенинде керюд.

«Аны бла тент юйден, башы, юйюно ичи — ашка катангы даам чыкьды. Сафар, аны бир затга алып сөлөшкени, ызындан терк келип башлагьаны аркьасы бла сесе, кеси да сөзлөмөй кыча кырды: «Турса, ёлтюрюкьоз, турса, ёлтюрюкьоз!» — дейди.

«Пиринчден юч ууу алыргьа дейди. Анасына, кырандычыгыгына, кесине. Сора кесини уууну алып, алайда окуна алуруна кытайып. Пиринч алай татылгьа эди, Сафар андан татылгьа зат еморден ашамаган эсе да алайды. Ауундгьаны чайнап жукь, ол бир кесек тин киргенди севди. Энтта да ашаргызы алай келе эди, алай оушун этип тилей эди ичи — битиу чеклени ала да тоималкьына керюндю. Алай бу жол Сафар онуун буамды. Анасына бла кырандычыгыгына деп, эки ууучуна алып, арха алайды.

УЧРЕДИТЕЛГЕ: КЫАБАРЫ-МАЛКЬАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Publication information including contact details for the newspaper 'Zaman' in Bishkek, Kyrgyzstan. It lists the editorial office, phone numbers, and subscription information.